

OTVORENI METODIČKI SUSTAV U NASTAVI KNJIŽEVNOSTI

Izbira in uporaba določenega metodičnega sistema pri pouku književnosti je odvisna od zasnove njegovih izobraževalnih in vzgojnih ciljev ter kulturološke in družbene funkcije. Tako sta iz zgodovine književne vzgoje na Hrvaškem znana dogmatsko-reproduktivni in reprodukcijsko-eksplicacijski metodični sistem. V zadnjih desetletjih so ju zamenjali interpretacijsko-analitični, problem-sko-ustvarjalni in korelacijsko-integracijski sistem.

Sodobna metodična teorija uvaja, glede na njihovo usmerjenost in organiziranost, nove sisteme: komunikacijskega, odprtega, multimedijskega in timskega. V prispevku bo predstavljen odprti metodični sistem. Njegove značilnosti so vzpostavljanje didaktične komunikacije, ki temelji na izbiri vsebin, metod in oblik za (individualno, tandemsko in skupinsko) samostojno učenje, raziskovanje in ustvarjanje učencev. Vsebino lahko ponudi učiteljica/učitelj ali učenka/učenec. Potem ko je vsebina izbrana, se glede na značaj vsebine in ciljev (izobraževalne, vzgojne in funkcijske naloge) predlagajo in izberejo metode in oblike dela pri pouku in zunajšolskih dejavnostih. Izpeljava tega sistema predvideva opustitev tradicionalne delitve na pouk in delo zunaj šole. Poleg tega, da organiziranost učne ure/bloka ur/cikla ur temelji na didaktični ponudbi, izbiri didaktične ponudbe in prevzemanju odgovornosti za njeno izpeljavo, uporaba tega sistema vzpostavlja nove strategije vrednotenja rezultatov, tj. nov način ocenjevanja. Odprti metodični sistem bo predstavljen z metodičnim modelom, v katerem bodo prikazani njegovi deli (didaktične postaje): 1) didaktična ponudba, 2) raziskovalno delo, 3) objavljanje rezultatov in 4) nove naloge.

metodični sistem, odprti metodični sistem, metodični model

The selection and application of a certain methodological approach in the teaching of literature depends on how educational goals are conceived, as well as on the culturological and social functions of instruction. Thus in the history of the teaching of literature in Croatia dogmatic-reproductive and reproductive-explicative methodological approaches have been applied. In the last few decades, these approaches have been replaced by interpretative-analytical, problem-creative and correlation-integrative approaches.

Contemporary methodological theory introduces, depending on programmes and organisation, new approaches: communicational, open, multimedia- and team. An open methodological approach will be presented here, characterised by the establishment of didactic communication in terms of offering content, methods and forms for students' (individual, tandem or group) independent learning, research and creative work. Content may be proposed by the teacher or by a student. After it has been selected, methods and forms of class and extra-class work are proposed and chosen, depending on the character of the content and set goals (educational and/or functional objectives). This system implies abandonment of the traditional organisation of class and extra-class work. In addition to basing the organisation of a class period/ double period/ cycle of periods on the didactic themes offered, the selection of a didactic theme and responsibility for its implementation, this

approach establishes new evaluation strategies, i.e., a new grading method. An open methodological approach will be illustrated by a methodological model representing its parts (didactic steps): 1) didactic offer, 2) research work, 3) presenting results, and 4) new assignments.

methodological approach, open methodological approach, methodological model

1 Uvod

Nastava književnosti u srednjoj školi provodi se primjenom metodičkih sustava, koji proizlaze iz »konceptije obrazovnih i odgojnih ciljeva te nastave, njezine pedagoške i društvene funkcije« (Rosandić 1986: 203). Izbor određenoga sustava ovisi i o kulturološkoj i društvenoj funkciji književnog odgoja i obrazovanja. Tako su iz povijesti književnoga odgoja u Hrvatskoj poznati **dogmatsko-reproduktivni i reproduktivno-eksplikativni** metodički sustavi. Karakteristika tih sustava očituje se u deduktivnom, formalističkom pristupu književnim sadržajima (povijesti i teoriji književnosti), učenica/učenik je u podređenom položaju dok je učiteljica/učitelj središnja ličnost nastavnoga procesa.

Na osuvremenjivanje književnog odgoja i obrazovanja šezdesetih godina prošlog stoljeća u Hrvatskoj utjecale su spoznajna teorija i psihologija estetskog doživljavanja i spoznavanja (Dilthey, Steiger, Kayser), na čijim je zasadama nikla Zagrebačka stilistička škola (Frangješ, Flaker i dr.) U svojem časopisu *Umjetnost riječi* pripadnici te škole afirmirali su teoriju dojma iz koje je proizišla školska interpretacija, odnosno interpretativno-analički metodički sustav. Vrijeme je to početka djelovanja Dragutina Rosandića, tvorca Zagrebačke metodičke škole, čiji je utjecaj vidljiv i izvan prostora Hrvatske.

Interpretativno-analički metodički sustav postavlja književno djelo kao temeljni sadržaj nastavnoga procesa, a njegova interpretacija postaje dominantnim oblikom nastavnoga rada. Učenica/učenik je u tom sustavu podignut na razinu estetskoga subjekta a učiteljica/učitelj se iz predavača preobražava u organizatora nastavnoga procesa. I dan-danas je taj sustav najčešći u hrvatskim srednjim školama.¹

Osamdesetih se godina afirmira novi metodički sustav – **problemsko-stvaralački**. Učenica/učenik se u tom sustavu stavlja pred književni problem koji samostalno istražuje. Upravo afirmacija tzv. istraživačke metode omogućava da učenica/učenik do spoznaja dolazi sam te uči znanstveno misliti. Od učiteljice/učitelja taj sustav zahtjeva opsežne i pažljive pripreme te umješnost u organizaciji učenikova samostalnoga rada.

Istih se godina, kad se programiranju nastave prišlo uspostavljanjem jezično-umjetničkog područja, predlaže novi metodički sustav koji je utemeljen na povezivanju nastavnih područja u sklopu hrvatskoga jezika kao nastavnog predmeta te nastavnih predmeta u sklopu odgojno-obrazovnog područja – **korelacijsko-inte-**

¹ Njega je u slovenskoj metodici afirmirala Boža Krakar Vogel.

gracijski sustav. Taj se sustav pokazao osobito uspješnim pri uvodnim i sintetskim satima posvećenim obradi stilskih formacija i književnih pravaca.

2 Novi metodički sustavi

Suvremena metodička teorija uvodi nove sustave, koji se mogu, prema njihovoj usmjerenosti i organizaciji podijeliti na: komunikacijski, multimedijjski, timski i otvoreni.

Komunikacijski metodički sustav, utemeljen na teoriji didaktičke i literarno-estetske komunikacije, pretvara nastavni proces u lanac komunikacijskih situacija. On omogućava primjenu različitih oblika rada (individualni, tandemski, grupni), nastavnih situacija i nastavnih izvora.

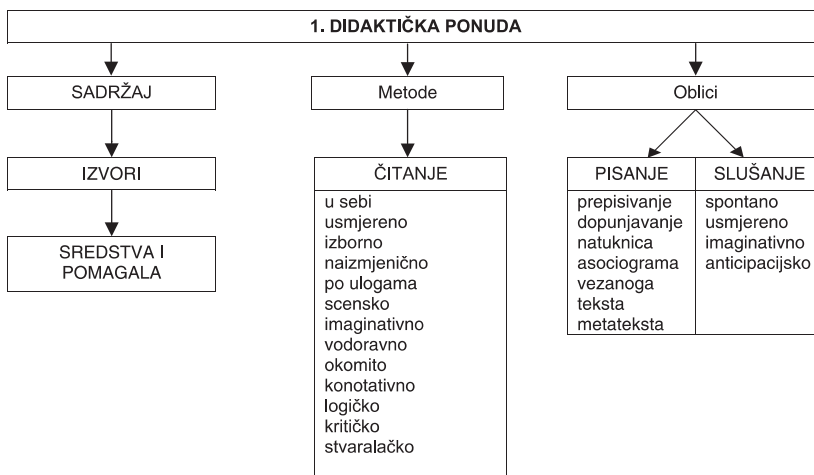
Multimedijjski metodički sustav, kako mu i samo ime kaže, uključuje »različite medije kojima se prenose znanstvene i umjetničke poruke« (Rosandić 2005: 209). Didaktičke cjeline, u kojima je raščlanjen književnoumjetnički i znanstveni sadržaj, povezuju se uz određeni medij: knjigu, zvukovne zapise, filmove, TV, CD-rom i kompjutor (internet).

Timski metodički sustav izrasta iz teorije međupredmetnih veza, odnosno iz načela interdisciplinarnosti. Takav korelacijski metodički sustav uključuje dvočlanu (dva nastavna predmeta i dva učitelja/učiteljice) ili višečlanu korelaciju (veći broj nastavnih predmeta i učitelja/učiteljica). U timski sustav mogu se uključiti i drugi stručnjaci (npr. književnici, likovni umjetnici, glumci, književni kritičari, teoretičari i sl.), što rezultira zanimljivijom nastavom.

3 Otvoreni metodički sustav

Ovom ćemo prilikom detaljnije predstaviti **otvoreni metodički** sustav. Njega karakterizira uspostavljanje didaktičke komunikacije utemeljene na ponudi sadržaja, metoda i oblika za učeničko (pojedinačno, tandemsko i grupno) samostalno učenje, istraživanje i stvaranje. Sadržaj može ponuditi učiteljica/učitelj ili učenica/učenik. Nakon što je izabran sadržaj, predlažu se i odabiru, ovisno o karakteru sadržaja i ciljeva (obrazovnim, odgojnim i funkcionalnim zadaćama) koji se žele postići, metode i oblici rada u nastavnom i izvannastavnom radu. Provođenje ovoga sustava pretpostavlja napuštanje tradicionalne organizacije nastave i izvannastavnog rada. Osim što se organizacija nastavnog sata/dvosata/ciklusa sati »utemeljuje na didaktičkoj ponudi, izboru didaktičke ponude i preuzimanju odgovornosti za njezino izvršenje«, primjena ovoga sustava »uspostavlja novu strategiju vrednovanja postignuća, tj. nov način ocjenjivanja« (Rosandić 2005b: 209).

Shematski prikaz otvorenoga metodičkog sustava, odnosno njegovih didaktičkih postaja (prema Rosandiću)

Kao što se iz sheme može vidjeti, otvoreni metodički sustav sastoji se od četiri dijelova (postaja): 1. didaktičke ponude, 2. istraživačkoga rada, 3. objavljivanja rezultata i 4. novih zadataka.

Didaktička ponuda podijeljena je na sadržaj (izvori, sredstva i pomagala), metode (čitanje) i oblike (pisanje i čitanje) rada. Istraživački rad pretpostavlja oblike pojedinačnog (individualnog), u parovima (tandemskog) i grupnog rada. Objavljivanje rezultata provodi se na različite načine: komunikacijskim oblicima te oblicima usmenog i pismenog izražavanja. On sadrži također sustav i kriterij vrednovanja rezultata. Nastavni sat/dvosat/ciklus sati završava zadavanjem novih istraživačkih i stvaralačkih zadataka.

4 Model otvorenog metodičkog sustava – *Skroviti vrt* Luke Paljetka

Otvoreni metodički sustav ilustrirat ćemo modelom u kojem će se prikazati njegovi dijelovi (didaktičke postaje). Kao primjer interpretacije izabrali smo roman Luke Paljetka *Skroviti vrt* u 4. razredu gimnazije. Razlozi koji su nas ponukali da posegnemo za tim romanom višestruki su:

- a) roman je to o zagonetnoj, obrazovanoj i prelijepoj dubrovačkoj plemkinji Cvijeti Zuzorić (iz 16. odnosno 17. stoljeća), kojoj su mnogi evropski i hrvatski književnici i filozofi posvećivali i još uvijek posvećuju svoje radove;²

²O Cvijeti Zuzorić, dubrovačkoj plemkinji, postoji vrlo malo konkretnih podataka. Sa sigurnošću se zna se da je rođena u Dubrovniku, koji napušta još kao dijete. Obitelj (otac je bio ugledan trgovac) seli u Anconu, gdje Cvijeta stječe zavidno obrazovanje. Uskoro nakon udaje za bogatog firentinskog plemića Bartolomea Pescionija i njegova imenovanja za firentinskog konzula u Dubrovniku, vraća se u rodni grad u kojem boravi petnaestak godina. Nakon sukoba s dubrovačkim moćnicima vraća se u Italiju. Umire u dubokoj starosti u Anconi. Od materijalnih dokaza o njezinu postojanju ostala su sačuvana samo dva

- b) *Skroviti vrt* (izišao 2004) pobudio je veliko zanimanje čitatelja i kritike – on predstavlja novinu u hrvatskoj književnosti – Luko Paljetak došao je na originalnu ideju: ispisati stranice fiktivnoga dnevnika dubrovačke ljepotice;³
- c) Paljetkov roman, zbog svoje jezične, filozofske i poetske razine predstavlja ponajbolje stranice ispisane u hrvatskoj književnosti posljednjih desetljeća;
- d) zbog svojih neupitnih kvaliteta *Skroviti vrt* privući će mladog čitatelja;
- e) roman je kao stvoren za interpretaciju u završnom razredu gimnazije. On predstavlja određeni izazov. Naime, iako pripada suvremenoj književnosti, teškoće koje bi mogle biti preprekom u njegovoj recepciji (jezik, reminiscencije na renesansnu hrvatsku i talijansku književnost i kulturu), maturantice/maturanti lakše će rješavati zahvaljujući svojoj dosad stečenoj čitateljskoj i književnoj kulturi.

Sadržaj interpretacije predstavljaju izabrane razine romana *Skroviti vrt* Luke Paljetka. Mi smo se odlučili za interpretaciju jezične i grafijske razine. **Izvori**, odnosno **sredstva i pomagala** kojima će se učenice/učenici služiti u interpretaciji teksta obuhvaćaju: cjeloviti tekst romana, knjige iz povijesti hrvatske književnosti, djela hrvatskih i talijanskih renesansnih pisaca i filozofa, književne kritike objavljene u tisku i ostalim medijima (internet). **Metode** koje će se koristiti na satima interpretacije odnose se prije svega na čitanje književnumjetničkih i znanstvenih tekstova: usmjereno, u sebi, konotativno, logičko, kritičko i stvaralačko. **Oblici** rada obuhvaćaju jezične djelatnosti pisanja i slušanja. Učenice/učenici će tako prepisivati, ispisivati natuknice, okušati se u pisanju vezanoga teksta i metateksta. Slušanje će biti usmjereno. **Istraživački** samostalni rad učenika provodit će se u ovim oblicima: pojedinačni (individualni), u paru (tandemski) i grupni. **Rezultati se objavljuju** u komunikacijskim oblicima usmenoga i pismenoga izražavanja. U otvorenome sustavu oučava se jedna novost koja se odnosi na **sustav i kriterij vrednovanja rezultata**. Za razliku od drugih sustava, u kojima je učitelj taj koji

portreta iz kojih se mogu naslutiti razlozi zbog kojih je postala simbolom renesansne ljepote. Na to se nadovezuju podaci koji nam o Cvijeti govore kako je svojom ljepotom i obrazovanjem plijenila pažnju mnogih hrvatskih/dubrovačkih i talijanskih filozofa i pjesnika. Tako joj je dubrovački filozof Nikola Vitov Gučetić posvetio *Dijalog o ljepoti* i *Dijalog o ljubavi* (1581). Opjevana je u stihovima Dominka Zlatarića, Dinka Ranjine i Miha Monaldija. A i talijanski pjesnici Cesare Simonetti i Torquato Tasso bili su očarani njezinom ljepotom. Marin Franičević zapisao je kako je »Flora Zuzorić, zapravo Cvijeta Žužorina [...] okupljala [...] u svojim salonima u Firenci i Dubrovniku čitav jedan krug pjesnika i pisaca« (Kombol, Novak Prosperov 1992: 166). Ova muza mnogih »pjesnika« nije zaokupljala srca samo svojih suvremenika – i noviji hrvatski autori (Tin Ujević, Ivan Slamnig, Antun Šoljan, Matko Sršen) očarani su njezinom zagonetnošću i ljepotom: pišu o njoj eseje, stihove, drame.

³ Prema vlastitom priznanju pisao ga je devet godina a Cvijetin/Paljetkov dnevnik »traje« punih 81 godina – od Cvijetine petnaeste do devedeset i šeste godine (od 1567 do 1648; nedostaju stranice iz 1568, koje Paljetak nije pronašao u rukopisu). Dnevnik je vezan uz Anconu (Jakin), Firencu i Dubrovnik (Ragusa). Njegove nam stranice govore o Cvijetinu djevojaštvu u krugu mnogobrojne obitelji uglednoga trgovca i o životu udane Donne Flore Pescioni. Zašto je Paljetak napisao dnevnik? Povod pisanju bila je, prema njegovu iskazu, obljetnica Torquata Tassa, koji je Cvijeti (koji ju je zvao Fior di spina) posvetio dva soneta i pet madrigala.

ocjenjuje, ovdje se učenice/učenici uzajamno vrednuju (usmeno i pismeno) a učiteljica/učitelj verificira njihove odluke. Sati interpretacije završit će zadavanjem **novih zadataka**, čime će se dijalog s romanom nastaviti.

Književnoumjetnički i književnoznanstveni sadržaj vezan za roman *Skroviti vrt* transponiran je u sustav cjelovite analize romana s naglaskom na njegovu **jezičnu i grafijsku** razinu. Obrada će se ostvariti u ciklusu nastavnih situacija koji obuhvaća jedan dvosat.

Prije interpretacije učenice/učenici će kod kuće samostalno pročitati roman u cijelosti. Čitanje će biti **usmjereno** na način da će čitajući rješavati ova pitanja i zadatke:

- Pronađite na internetu podatke o Cvijeti Zuzorić, Luki Paljetku i *Skrovitom vrtu*. Tim podacima pridružite one koje ste pronašli u knjigama iz povijesti hrvatske književnosti (Kombol, Frangeš). U vaše dnevnike čitanja sastavite anotacije o dubrovačkoj plemkinji i književniku Luki Paljetku.
- Čime se otvara knjiga?
- Koje podatke sadrži *Uvodna napomena*?
- Kako tumačite prisutnost mnogobrojnih jezika i dijalekata u romanu?
- Pronađite i ispišite regionalizme (riječi pisane «na dubrovačku») koji se odnose na hranu i piće.
- Pronađite i preprišite recepte koji se nalaze u knjizi. Što otkrivete o kulinarskim običajima renesansnog Dubrovnika?
- Obratite pozornost na grafijske osobitosti teksta. Čemu doprinosi stara grafija? Izdvojite riječi, dijelove rečenica, rečenice, stihove i imena pisane starom grafijom.

Odgovori na pitanja i rješenja zadataka poslužiti će kao **ishodište za interpretaciju** odabranih razina romana. Provjeru i analizu učeničke recepcije romana možemo izvesti metodom heurističkoga razgovora u kojem će učenice/učenici, služeći se svojim bilješkama iz dnevnika čitanja i citatima iz romana, doći do određenih zaključaka o autoru, Cvijeti Zuzorić, jeziku i grafiji *Skrovitog vrta*. Nakon što se utvrdi recepcijska razina, učiteljica/učitelj će, uz pomoć učenica/učenika, uspostaviti nove obzore interpretacije i osmisliti njezinu metodičku izvedbu.

Interpretacija započinje pitanjima:

- Do kojih ste podataka došli o Cvijeti Zuzorić? Čime je ova dubrovačka plemkinja plijenila pažnju mnogih hrvatskih/dubrovačkih i talijanskih filozofa i pjesnika? Tko joj je sve posvetio radove?
- Što vas je iznenadilo na samom početku čitanja romana? Na koju je ideju došao Luko Paljetak? Što mu je bio povod pisanju fiktivnoga dnevnika dubrovačke ljepotice?
- Je li to uistinu dnevnik ili nešto drugo? Kako se Paljetak poigrava s čitateljem?

- Čemu može zahvaliti uvjerljivo zavaravanje da čitamo hrvatski prijevod talijanskog izvornika?

U sljedećoj fazi nastavnoga procesa prelazimo na interpretaciju **jezične i grafijske** razine romana.

Učenice/učenici će, podijeljeni u grupe, potražiti i ispisati na grafičkim folijama po nekoliko primjera iz teksta pisanih na francuskom, grčkom, latinskom, španjolskom i talijanskom jeziku te venetskom dijalektu:

- francuski jezik
 - Sada, draga Bianca, moram prekinuti ovaj naš razgovor, čeka me lekcija francuskog: **O bienheureux malhevr plein de tant d'auantage ...** [O presretna nesrećo prepuna prednosti ...] (Paljetak 2004: 19–20.)
- grčki jezik
 - To se grčki reče **τὸ καλόω** [lijepo]. (Paljetak 2004: 15.)
- latinski jezik
 - Vi ste **fons luminum**, dična naša Cvijeta [izvor svjetlosti]. (Paljetak 2004: 94.)
 - Na ispruženoj nozi raširenih pandža svjetluca mu prsten s natpisom **SEMPER FLORA** [uvijek flora]. (Paljetak 2004: 288.)
- španjolski jezik
 - Que sean alabadops los cielos donde tienen mas levantados sus asientos**, odgovorila sam ja kristalno zvučnim glasom [Hvaljena bila nebesa ondje gdje su najuzdignutija]. (Paljetak 2004: 121.)
- talijanski jezik
 - Nada se da će je negdje sresti na ulici, **in un leggiardo coro di belle donne** [u nekom zboru lijepih žena]. (Paljetak 2004: 177.)
- venetski dijalekt
 - I schei de wilan xe sempre in mostra come i coglioni del can** [Prostak uvijek pokazuje novce, kao što pas pokazuje muda]. (Paljetak 2004: 20.)
 - L'amor non xe brodo de fasioi** [Ljubav nije juha od graha]. (Paljetak 2004: 20.)

Nakon istraživačkog rada zaključit će da je mnogobrojnost jezika i dijalekata prisutnih u romanu na tragu oživljavanja vremena samog romana – razdoblja renesanse.

Novo istraživanje odnosi se na ulogu regionalizama u romanu. U istraživanju toga problema učenice/učenici će se služiti svojim bilješkama iz dnevnika čitanja. Najprije će, u parovima, potražiti i ispisati riječi »na dubrovačku« koje se odnose na hranu i piće (balančana, kapula, kotonjata, malvasija, rozulin itd.). Zatim će individualno pronaći recepte, koje će neki od učenika pročitati naglas:

- **kolač od naranača** (koji je Cvijetina mama naučila »praviti od tete Lukrecije«)
 - Treba vam malo kvasa, brašna, mlijeka, malo kore od limuna, malo likera od anisa, malo sla, malo cimeta, soli, jedan bjelanjak, i jedna naranča. (Paljetak 2004: 20.)
- **čaj** (koji Nike preporučuje Cvijeti uplašenoj da je izvanbračno zatrudnjela)

Odmah mi je skuhala nekakav čaj od kamilice, lovora, ružmarina, kadulje i idirota (u rkp. dodano nekim drugim rukopisom: *Acorus calamus*). (Paljetak 2004: 25.)

– **predjelo** (kojim je Kata »nadmašila samu sebe«)

Skuhaj malo bijele blitve, stavi unutra malo pora i celera, dodaj kapulu, i puževe. Sada su najbolji, puni su ih vinogradi. Pileće želuce, krilca i okruglice (u rkp. *gnioche*) skuha u njihovu vlastitom soku. Namaži zatim posudu mašću i dno prekrij listovima sljeza. Pomiješaj povrće i stavi ga u posudu, ali tako da se ne stisne. U sve to dodaj zgnječenu kapulu, puževe i okruglice. Malo kobasice (u rkp. *luganige*) najprije isjeckaj, dodaj ulja, vina, octa i rasola. Sve to stavi da proključa, a kad proključa, stuci papar, miloduh, đumbir i malo zuboboljne trave. To također usitni i prelij, tako da opet proključa. Razbij nekoliko jaja i pomiješaj ih s ostalim umakom i sve to poveži. Kad se stisne, napravi vinsku salamuru. Kako? Stuci malo papra i usitni malo miloduha, dodaj rasola i vina, sve to pomiješaj s prošekom ili slatkim vinom, miješaj u loncu, dodaj malo ulja i pusti da provre. Kad provri, poveži to brašnom. Tako dobiveni preljev izlij u zdjelu za posluživanje, prije toga ukloni listove sljeza, prelij vinskim rasolom, pospi paprom i onda posluži. I reci: U slast! (Paljetak 2004: 32–33.)

– **Katin pladanj** (koji nas podsjeća na još jedan renesansni pladanj – onaj Uga Tudeška pred kojim uzdiše Držićev Pomet)

Pladanj je bio prekriven kuhanim listovima bijeloga glavatog kupusa. Zrnjem papra bio je podijeljen na dvije polovice. Na lijevoj strani stajale su 4 pastrve, onako kao na grbu Pescionijevih, na desnoj strani bile su, nasuprot njima 4 bijele trake, napravljene od cikle, između njih. Ispod onih riba, stajala je tamnomodra podloga od balāncānĉ (u rkp. *ballanciane*). Bilo je to pravo umjetničko djelo. (Paljetak 2004: 33.)

Nakon ovog istraživanja doći će do zaključka da posebnu draž tekstu daju regionalizmi, odnosno izrazi pisani »na dubrovačku«. Oni doprinose uvjerljivosti teksta – Cvijetin jezik pripada 16. stoljeću kad su ti regionalizmi pripadali jeziku a ne dijalektu.

Nakon što su učenice/učenci analizirali jezičnu razinu Paljetkova romana slijedi **istraživački rad** koji će obuhvatiti **grafijsku** razinu *Skrovitog vrta*. Učenice/učenci će, podijeljeni u grupe, pronaći talijanske riječi, riječi »na dubrovačku«, imena, stihove, rečenice i dijelove rečenice (na talijanskom i latinskom jeziku) pisane u kurzivu i starom grafijom:

– talijanske riječi

Skroviti vrt – *Giardino segreto*

štap – *bachettina*

loptice – *ballotte*

– riječi »na dubrovačku«

gospar – *ghosspar*

ćaće – *chjache*

máame – *maame*

djètić – *dietichj*

pjesan – *pieľfan*

- imena
 - Cvijeta – *Zuieta*
 - Lucija – *Lvzia*
 - Nalješković Ljubac – *Nagliesjcouich Gliubaz*
 - Níke – *Niiche*
 - Vlaho Držić – *Ulacho Darscjic*
- stihovi (npr. stihovi Dinko Ranjine)
 - Hodi, fne, dogji, fne, chjini, fne, da tvâ mochj mê oči sati/fne...* (Paljetak 2004: 65.)
- rečenice
 - Ref/divinae carcere mortali nufqvam detinetvr.*
- dijelovi rečenica
- na talijanskom
 - io on da l'afpettar omai fi stanca* (Paljetak 2004: 68)
- na latinskom
 - sine lite, sine difsensione, sine vago et anxio di scurfu* (Paljetak 2004: 134)

Zaključak učeničkoga samostalnog istraživanja bit će tvrdnja da uvjerljivosti i istinitosti prevedenoga teksta doprinosi i njegova grafija.

Završni čin u otvorenome metodičkom sustavu odnosi se na **vrednovanje** ukupnog istraživanja i rezultata istraživanja te **potiče učenice/učenike** na daljne istraživanje. Učiteljica/učitelj ocjenjuje njihov rad (u parovima, grupni). Kako otvoreni sustav traži povratnu informaciju, provodi se anketa među učenicima, koja sadrži pitanja za analizu i **vrednovanje** grupnog rada (Rosandić 2005b: 103):

Redni broj		Potpuno	Većim dijelom	Manjim dijelom	Nedovoljno
1.	Grupa je danas dobro obradila problem/temu				
2.	Imali smo jasno određene ciljeve				
3.	Bio/bila sam zadovoljan/ zadovoljna pristupu problemu				
4.	U procesu rada ocjenjivali smo pristup				
5.	Ideje svih članova grupe bile su evidentirane				
6.	U radu smo podupirali jedni druge				
7.	Pažljivo sam slušao/slušala govor drugih članova				
8.	Drugi su mene pažljivo slušali				
9.	Moje sposobnosti i vrline došle su do punog izražaja				
10.	Do izražaja su došle i vrline drugih članova				
11.	Bio/bila sam smire/smirena, sabran/sabrana				
12.	U grupi je dominirao jedan član ili više članova				

13.	Bilo je natjecateljskih istupa koji su ometali rad				
14.	Pravila za rad bila su poštovana				
15.	Interes za probleme bio je velik				
16.	Pridržavali smo se zadanog roka				
17.	Imali smo uspješno vodstvo grupe				
18.	Zadaće su ostvarene				
19.	Raspravljali smo o problemu koji je važan (meni i drugima)				
20.	Zadovoljan/zadovoljna sam rezultatima rada				

Nakon interpretacije romana *Skroviti vrt* na razini jezika i grafije, obavljenog vrednovanja postignuća i provedene ankete, učenice/učenike postavljamo pred **nove probleme** koje će rješavati za domaću zadaću. Zadatke možemo ovako precizirati:

- Upoznali ste se s jezičnim i grafijskim odrednicama Paljetkova romana. Za domaću zadaću nastavit ćete s istraživanjem ostalih razina *Skrovitog vrta*. Izaberite jednu od zadanih tema i oblikujte je u esej:
 1. Paljetkova Cvijeta – stvoreni identitet
 2. Šetnje stvarnim i imaginarnim vrtom
 3. Ljubavni zanosi Cvijete Zuzorić
 4. Odnos muškarca i žene u romanu
 5. *Skroviti vrt* – filozofski i poetski roman
 6. Funkcija poznatih likova iz svijeta književnosti i filozofije u romanu
 7. Funkcija citata i parafraza iz filozofskih i pjesničkih djela u romanu

5 Zaključak

Otvoreni metodički sustav, jedan od sustava koji predlaže suvremena metodička teorija, predstavlja novinu u komunikaciji književno djelo – učiteljica/učitelj – učenica/učenik. Nastavni proces ostvaruje se uspostavljanjem didaktičke komunikacije utemeljene na onim elementima (ponuda sadržaja, metoda i oblika) koji omogućavaju učeničko (pojedinačno, tandemsko i grupno) samostalno učenje, istraživanje i stvaranje. Novinu predstavlja i primjena nove strategije vrednovanja rezultata, tj. nov način ocjenjivanja učenica/učenika.

Primjena ovoga sustava u književni odgoj i obrazovanje zasigurno doprinosi unapređivanju književne kulture u školi. Provođenje otvorenoga metodičkog sustava afirmira učenice/učenike kao aktivne subjekte u nastavnom procesu, koji čitaju, analiziraju, interpretiraju i vrednuju književnoumjetničko djelo. Tako se približavamo ostvarenju osnovnoga cilja književnog odgoja i obrazovanja u srednjoj školi (gimnaziji) – odgojiti budućeg čitatelja/čitateljicu.

Literatura

- CVITAN, Grozdana, 2005: Na stazi o glasu. *Zarez*, 30. 6. [Http://www.zarez.hr/158/kritika2.htm](http://www.zarez.hr/158/kritika2.htm).
- KOMBOL, Mihovil, NOVAK PROSPEROV, Slobodan: 1992: *Hrvatska književnost do narodnog preporoda*. Zagreb: Školska knjiga.
- KRAKAR VOGEL, Boža, 2004: *Poglavja iz didaktike književnosti*. Ljubljana: DSZ.
- PALJETAK, Luka, 2004: *Skroviti vrt. Dnevnik Cvijete Zuzorić, plemkinje dubrovačke*. Zagreb: Profil.
- REHAK, Eta, 2005: U labirintu skrivenog perivoja. *Dubrovnik* 2–3. 308–310.
- ROSANDIĆ, Dragutin, 2005a: *Hrvatsko školstvo u okružju politike*. Zagreb: Školska knjiga.
- ROSANDIĆ, Dragutin, 2005b: *Metodika književnoga odgoja*. Zagreb: Školska knjiga.
- ROSANDIĆ, Dragutin, 1986: *Metodika književnog odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Školska knjiga.
- ROSANDIĆ, Dragutin, 1993: *Novi metodički obzori*. Zagreb: Školska knjiga.
- Zagrebačka slavistička škola/Anagram*. [Http://www.hrvatskiplus.org/Default.aspx?art](http://www.hrvatskiplus.org/Default.aspx?art).